

Demensvenlig indretning af daghjem i Assens kommune

Rapport på baggrund af foreløbige observationer

Pedersen, Emma Sofie Kjær; Andersen, Pernille Tanggaard; Rasmussen, Gitte

Publication date:
2023

Document version:
Forlagets udgivne version

Document license:
Ikke-specificeret

Citation for published version (APA):
Pedersen, E. S. K., Andersen, P. T., & Rasmussen, G. (2023). *Demensvenlig indretning af daghjem i Assens kommune: Rapport på baggrund af foreløbige observationer*.

Go to publication entry in University of Southern Denmark's Research Portal

Terms of use

This work is brought to you by the University of Southern Denmark.
Unless otherwise specified it has been shared according to the terms for self-archiving.
If no other license is stated, these terms apply:

- You may download this work for personal use only.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying this open access version

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details and we will investigate your claim.
Please direct all enquiries to puresupport@bib.sdu.dk

Rapport på baggrund af foreløbige observationer i projekt: Demensvenlig indretning af daghjem i Assens kommune

Emma Kjær Pedersen¹, Pernille Tanggaard Andersen² & Gitte Rasmussen¹

1: Institut for Sprog, Kultur, Historie og Kommunikation, SDU

2: Institut for Sundhedstjenesteforskning, SDU

Kolofon

Rapport på baggrund af foreløbige observationer i projekt: Demensvenlig indretning af daghjem i Assens kommune.

Forfattere: Emma Kjær Pedersen, Pernille Tanggaard Andersen & Gitte Rasmussen.

Copyright: Institut for Sprog, Kultur, Historie og Kommunikation, Syddansk Universitet, Odense 2023. Gengivelse af uddrag, herunder citater er tilladt mod tydelig gengivelse. Skrifter, der omtaler, anmelder, citerer eller henviser til nærværende publikation bedes sendt til Institut for Sprog, Kultur, Historie og Kommunikation, SDU.

Omslag: SDU

Lay-out: Emma Kjær Pedersen, SDU

Rapporten kan rekvireres ved henvendelse til:
til Institut for Sprog, Kultur, Historie og Kommunikation
Campusvej 55
5230 Odense M
Telefon: +45 6550 1000
E-mail: sdu@sdu.dk

www.sdu.dk

Indholdsfortegnelse

1.0 Sammenfatning	1
2.0 Introduktion	2
2.1 Metodisk proces	3
2.2 Samtykke forud for observationer.....	3
3.0 Fund	4
3.1 Elementer der fungerer.....	4
1. Udsigt til omkringliggende landskaber.....	4
2. Fast personale.....	5
3. Samling om morgenkaffen når alle brugere ankommer	5
3.2 Elementer der udfordrer	6
1. Dag hjem i forlængelse af plejehjem	6
2. Rum der skal kunne rumme flere og modsatrettede aktiviteter.....	7
3.3 Elementer med potentiale.....	8
1. Aktiviteter som inviterer til fællesskab.....	8
2. Objekter med genkendelighed.....	9
4.0 Fremtidige fokuspunkter og anbefalinger	11
4.1 Tryghed og aktivitet	11
4.2 Genkendelighed og aktivitet	12
4.3 Anbefalinger.....	12
5.0 Referencer	14

1.0 Sammenfatning

Formålet med dette projekt er at undersøge, hvorvidt demensvenlig indretning af et daghjem kan påvirke interaktioner, der involverer personer med demens. Denne rapport er en del af projektets første fase, og derfor afdækkes daghjemmets forcer, udfordringer og potentialer i denne rapport, inden daghjemmet er blevet indrettet med særligt øje for demensvenlighed. Vi forstår demensvenlighed som resultatet af et samspil imellem fysisk indretning af rum, materielle objekter og alle tilstedeværende personer, f.eks. personer med demens, pårørende og plejepersonale. Der blev foretaget 18 deltagerobservationer i første fase af projektet. Feltnoterne fra disse observationer, samt interviewmateriale fra en workshop med brugere af daghjemmet, pårørende til brugerne og det faste personale er en del af projektets empiriske materiale. På baggrund af de observationer, finder vi blandt andet, at faste rutiner og det interpersonelle samspil med personalet er af stor værdi for brugerne og omvendt også for personalet. En udfordring er dog, at tilbuddet har begrænsede fysiske rammer, hvilket i høj grad har indflydelse på hvilke aktiviteter brugerne tilbydes og hvilke aktiviteter og dertil knyttede interpersonelle interaktioner, brugerne selv har mulighed for at påbegynde. Vi ser gode muligheder for at øge demensvenligheden ved at brugerne får nem adgang til og overblik over 'hverdags-objekter' i form af aviser, billeder, spil, og andre ting, der er umiddelbart genkendelige fra en almindelig hverdag, samt eventuelt objekter, brugerne selv har fremstillet tidligere i aktiviteter i daghjemmet. Ud fra ovenstående overvejelser vurderer vi, at diversitet i genkendelige og ordnede fleksible rammer er væsentlige for udvikling på området.

2.0 Introduktion

Indretning af byrum, hjem og plejecentre sætter i væsentlig grad rammerne af demensvenlighed. Demensvenlig indretning skal ifølge litteraturen (Alzheimer's Disease International, 2016) gerne hjælpe personer med demens til f.eks. at finde vej, eller til at orientere sig i køkken, stue, fællesarealer m.v. Dette projekt kigger på, hvorvidt demensvenlig indretning af et daghjem i Assens Kommune, påvirker interaktioner og aktiviteter, som brugere med demens deltager i, herunder ikke mindst brugernes muligheder for at tage initiativ til dem. Et fokus er specifikt, om og hvordan interaktioner og aktiviteter opstår og udvikler sig, og hvordan personer med demens orienterer sig i de fysiske rammer før og efter, der er foretaget ændringer af dem med henblik på at øge demensvenligheden. Denne rapport fokuserer på første fase af projektet 'Demensvenlig indretning af daghjem i Assens kommune', og afsøger de typer af interaktioner, der er foretaget blandt brugerne inden de indretningsmæssige ændringer har fundet sted.

I forbindelse med demenshandlingsplanen 2025 (Sundhedsstyrelsen, 2016) er det blevet sat fornyet fokus på demensvenlighed i det danske samfund. Demenshandlingsplanen sætter med ét ud af fem fokuspunkter, fokus på de demensvenlige boliger og samfund. Med initiativ 14 understreger Sundhedsstyrelsen, at lokale og landsdækkende aktiviteter skal understøtte et demensvenligt samfund. Planen skal i hovedtræk implementeres i kommunerne, på lokale plejecentre og lokalområder og det stiller store krav til nytænkning og mere inkluderende indsatser (Tiemensma & Andersen, 2023). Vi mener, at demensvenlighed også bør diskuteres i et perspektiv af, at det offentlige rum skal kunne tjene alle borgere, som ikke måtte være bekendte i rummet, da demensvenlighed i høj grad handler om at guide alle borgere, i et samspil med de fysiske, materielle og interpersonelle omgivelser. Ændringerne skal være rettede imod alle borgere, for at der skabes samspil personerne i mellem, og for at samfundet bliver demensvenligt i sådan en grad, at omgivelserne naturligt kan guide (Shannon, Bail, & Neville, 2019).

2.1 Metodisk proces

Der er i perioden 01.12.22-28.02.23 blevet foretaget 18 deltagerobservationer på et daghjem i Assens Kommune. Daghjemmet er et aflastningstilbud til personer, der har demenssygdom, hvor ægtefælle eller nære pårørende har behov for aflastning (Dagtilbud/Aflastningstilbud - Assens Kommune, 2023). Vi observerede på baggrund af en observationsguide, som blev udarbejdet efter en workshop og rundvisning på daghjemmet. Observationsguiden havde en række forskellige observationspunkter, herunder det fysiske rum, indretning, lugt, støj, de mennesker som var til stede, hvordan de bruger rummet og dens inventar, samt forholdet imellem personale og brugerne, forholdet personale imellem og forholdet imellem brugerne. Feltnoterne blev løbende kategoriseret og bearbejdet af observatøren, med udgangspunkt i Tjørnhøj-Thomsen og Whyte (2016) beskrivelse af systematisering af feltnoter. Vi har benyttet den samme observatør igennem hele processen, for at skabe genkendelighed og trykthed blandt brugerne af daghjemmet. Der har i hele processen været fokus på detaljer i interaktionen, for at observere hvilke forskelle og ligheder detaljerne rummer. Udover observationerne består det empiriske materiale også af semistruktureret interview fra en workshop med brugere af daghjemmet, pårørende til brugerne og det fastansatte personale. Dermed sammenskriver denne rapport både de observerede elementer og pointer fra interviewes.

2.2 Samtykke forud for observationer

I projektet er anonymiteten og fortroligheden sikret, ved at brugerne og personalet på daghjemmet, inden observationerne startede, har underskrevet et informeret samtykke. Inden brugerne underskrev samtykket, blev de mundtligt informeret om projektet og anden relevant information vedrørende undersøgelsen, hvilket også kunne læses i samtykket. Brugernes og personalet fortrolighed er beskyttet ved at undlade personlige oplysninger i projektet. Yderligere er alle medvirkende pseudonymiseret med fiktive navne. De underskrevne samtykkeerklæringer er ikke offentligt tilgængelige, hvilket ligeledes er for at beskytte personlige oplysninger. Samtykkeerklæringen er udarbejdet af SDU RIO, hvilket sikre at alle retningslinjer og regler på området overholdes.

3.0 Fund

I dette afsnit præsenteres de væsentligste fund fra feltobservationerne. Fundene er samlet i: *elementer der fungerer*, *elementer der udfordrer* og *elementer med potentiale*. Punkterne forklares kort, men er ikke sorteret efter væsentlighed. I nedenstående del af rapporten omtales de borgere med demens, som benytter dagtilbuddet, som 'brugerne'.

3.1 Elementer der fungerer

Der er flere elementer i hverdagen på daghjemmet, der er muliggør aktiviteter og som skaber tryghed og glæde blandt brugerne. Elementerne omfatter såvel omgivelser, som personale og rutinemæssige aktiviteter, mere specifikt: '*Udsigt til omkringliggende landskaber*', '*Fast personale*' og '*Samling om morgenkaffen når alle brugere ankommer*'.

1. *Udsigt til omkringliggende landskab*

I daghjemmets køkken-alrum er der store vinduespartier ud til en lille indhegnet have og marker, der ligger op til grunden. Spisebordet er placeret centralt i rummet, hvilket gør at årstiderne, vejret og de dyr, som af og til kommer i området, ofte bliver centrale samtaleemner under frokost, formiddags- og eftermiddagskaffen.

'Kenneth står og kigger ud ad vinduet, der er snart frokost og de andre sidder og venter ved bordet. Kenneth kigger mod træerne og siger stille: "Nej, det (et eger som lever i træet) er der ikke". Bo spørger Kenneth hvad han holder øje med. Kenneth svarer hurtigt: "Egernet, men det er væk ... og vejret." Kenneth sætter sig kort efter ved spisebordet, og Bo og Kenneth snakker herefter om vejret.'

De store vinduespartier er en skueplads, hvorfra naturområder kan observeres, og samtidig muliggør de, at naturen bringes ind i køkken-alrummet og afstedkommer samtale, der i ovenstående citat påbegyndes af brugeren, Kenneth.

2. *Fast personale*

Daghjemmet har fire faste medarbejdere som i fællesskab deler vagterne. Der er mere eller mindre faste rutiner personalet i mellem, hvilket kan afstedkomme kommentarer fra brugere, der giver udtryk for, at dagen på daghjemmet er forudsigelig.

'Vi drikker formiddagskaffe, og der er en ny bruger med pårørende ude og se dagtilbuddet. Personalet spørger interesseret ind til brugeren, som er på besøg. Ole følger med i snakken og sidder og lytter. Midt i deres samtale om forskellige aktiviteter på daghjemmet afbryder Ole, og siger: "Vi laver altid det samme, personalet sidder bare og drikker kaffe dagen lang." Sanne (personale) svarer ham bestemt igen: "Nej Ole, det er vist ikke helt rigtigt! Vi laver af og til det samme, men det er jo fordi I (brugere) gerne vil lave det I kender." Ole ryster lidt på hovedet og sukker.'

Citatet indikerer, at personalet er orienteret imod brugernes ønske om rutiner og genkendelighed. Af andre udtalelser i interview fremgår det, at genkendelighed bl.a. opnås ved, at personalet har godt kendskab til brugernes personlige historie samt erfaringer med, hvilke aktiviteter brugerne responderer positivt eller negativt på. Selv samme rutiner kan, som det ses af ovennævnte citat, imidlertid også medføre en opfattelse af ikke at lave noget særligt eller måske endda at lave ingenting.

3. *Samling om morgenkaffen når alle brugere ankommer*

Det er fast procedure, at dagen starter om spisebordet i køkken-alrummet med en bolle og en kop kaffe, når dagens brugere er ankommet. Det skaber indledningsvist faste rammer og rutiner for brugerne, og giver personalet mulighed for at vurdere, hvordan den enkeltes funktionsniveau er på den pågældende dag. Det er typisk også i forlængelse af formiddagskaffen, at personalet snakker med brugerne om dagens aktiviteter og deres ønsker til dagen.

'Carmen (personale) har hentet brugerne, og der har været tumult med Gertrud, idet hun ikke ville ind i bussen og hang ud ad døren, da Carmen skulle hjælpe hende ind. Da vi sidder og drikker formiddagskaffe, spørger Ole, Gertrud om hun kunne huske at hun lavede ballade i bussen, Gertrud svarer ikke, hun er i sin egen verden. Ole

henvender sig så til Søren og siger: "Kunne du huske vores begivenhedsrige tur herud i dag?" - Søren svarer: "Jaaa det var jo ikke så godt" Ole svarer: "Ja det var noget værre noget, det er vist ikke så godt heroppe (peger mod eget hoved)." Sanne (personale) spørger hvad de kunne tænke sig at lave i dag, for at aflede den samtale som er på vej. Ole svarer hurtigt: "Ikke rigtigt noget, turen (busturen til daghjemmet) var hård.""

Formiddagskaffen er ifølge det faste personale med til at lade brugerne 'lande' på daghjemmet og minimere den forvirring som transporten til daghjemmet kan have medført for nogle af brugerne.

3.2 Elementer der udfordrer

Daghjemmet er udfordret på en række parametre, hvor personalet i perioder ikke kan tilbyde eller i igangsætte de aktiviteter og tilbud som de gerne vil. Udfordringerne som er observeret, er især: 'Daghjem i forlængelse af plejehjem' og 'Rum der skal rumme flere og modsatrettede aktiviteter'.

1. *Daghjem i forlængelse af plejehjem*

Daghjemmet ligger i forlængelse af et plejehjem. Der er kun én dør som skiller de to tilbud ad. De to personalegrupper har indgående kendskab til hinanden, idet de har samme ledelse og af og til også hjælper hinanden med opgaver. Ifølge ledelsen og personalet, så medvirker daghjemmets placering til, at nogle brugere takker nej til dagtilbuddet, idet de tror, at deres pårørende ønsker at placere dem på et plejehjem. Yderligere slider placeringen af daghjemmet også indirekte på personalet.

'Malene og Sanne (personale) sidder og planlægger næste uges vagter imens brugerne holder deres middagshvil. Sanne fortæller hun har flere timers afspadsring, som hun gerne vil bruge op til vinterferien, men at dette er problematisk i og med Malene har taget ekstra vagter på plejehjemmet for at hjælpe med arbejdsopgaver. Efter flere minutters forsøg med at få hele vagtplanen til at gå op, siger Sanne: "Ej uanset hvad går det ikke, en af os skal jo være her ... den afspadsring må holdes en anden gang, det er bare surt fordi jeg har lige haft mange vagter i streg inden ved siden af (reference til plejehjemmet)". Både Malene og Sanne sukker og ryster stille på hovederne.'

Personalet på daghjemmet har yderligere fortalt, at når de tager vagter inde på plejehjemmet, kan der være nogle kollegaer, som er hurtige til at påtale deres hovedopgave, altså daghjemmet, som en hyggelig kaffeklub. Den manglende forståelse for de forskellige arbejdsopgaver, mellem de to tilbud, medvirker ofte til at personalet på daghjemmet påtager sig ekstra opgaver, også selvom ressourcerne ikke nødvendigvis er til det. Personalet på daghjemmet mener ofte, at de skal forsvare deres arbejdsopgaver, idet brugerne af aflastningstilbud er relativt selvkørende, sammenlignet med plejehjemsbeboerne. Det er således daghjemspersonalets opfattelse, at arbejdsopgaver på daghjemmet opfattes som 'lettere' set i lyset af plejehjemmets arbejdsopgaver, idet snakken om personalet oftest omhandler, at plejehjemspersonalet er en gruppe, som er under et større pres. Samtidig opstår der også en opdeling blandt personalet, idet skellet mellem dag- og plejehjem italesættes som 'dem' og 'os'. Dette bidrager til en opdelt kultur og manglende forståelse for hinandens opgaver. Hvilket ifølge det faste personale på daghjemmet til tider kan medvirke til mindre konflikter med den fælles ledelse.

2. Rum der skal kunne rumme flere og modsatrettede aktiviteter

Daghjemmet ligger i nogle ældre plejehjemslokaler, som ikke længere kan anvendes, idet rummene er for små til at opfylde de nuværende krav på området om arbejdsmiljø for personalet. Dagshjemmet består af ét stort aktivitetsrum, ét køkken/alrum, to mindre værelser og ét kontor til personalet. Det er en udfordring, at der kun er ét aktivitetsrum, som skal kunne rumme flere aktiviteter og behov. Alle brugere tilbydes at kunne hvile efter frokost, men faciliteter hertil i form af lænestole kan kun stå i aktivitetsrummet. De brugere som ikke har et ønske om at hvile, mister derved muligheden for en række aktiviteter i det tidsrum.

'Christel ønsker ikke at hvile da Ole og Søren søger ind i aktivitetsrummet for at sove. Malene (personale) spørger Christel hvad hun så vil lave. Christel svarer: "Det ved jeg ikke, det hele er jo i det store rum (aktivitetsrummet)" ... efter lidt tænkepause fra Malene, finder hun Billede Bladet frem og rækker det til Christel. Christel takker og kigger i bladet, men sidder uroligt. Malene spørger om hun sidder dårligt, og Christel svarer: "Ja jeg har siddet længe her".'

Yderligere er det ifølge personalet ikke muligt at dele brugerne op i mindre grupper, efter brugernes ønsker og aktivitetsniveau, sådan som indretningen på daghjemmet er nu. Aktiviteterne er hovedsageligt bundet op på ét rum, hvilket låser både personale og brugere i nogle faste rammer, der ikke altid er hensigtsmæssige.

3.3 Elementer med potentiale

Undervejs i observationerne er der iagttaget en række elementer, som rummer potentiale til at øge initiativer til aktiviteter fra brugerne selv. Dette er: *'Aktiviteter som inviterer til fællesskab'* og *'Objekter med genkendelighed'*.

1. *Aktiviteter som inviterer til fællesskab*

Som før beskrevet er daghjemmets fysiske forhold og faciliteter begrænsede, hvilket medfører, at personalet ofte skal igangsætte aktiviteter, hvor alle brugere kan være med. Aktiviteterne rummer konkurrerende elementer, og er det tydeligt, at de fleste brugere opmuntrer eller kommer med sjove bemærkninger til hinanden i løbet af spillene.

'En typisk aktivitet på daghjemmet, og som brugerne ofte selv efterspørger, er at kaste ris poser efter en pude med huller, hvor de forskellige huller giver forskellige point. Kenneth og Bjarke har efterspurgt aktiviteten i dag. ... Hugo har svært ved og ramme, og han kommer med løbende kommentarer til egne kast: "Åh det går ad pommern til". Kenneth forsøger at opmuntre og guide ham, ved og sige: "Du skal sigte noget højere, og så mere sving på din arm". Hugo gør hvad han siger og rammer. Kenneth og Bjarke siger i kor: "JA! Sådan der!"

De brugere som ikke aktivt ønsker at deltage i boldspilsaktiviteter og lignende, er ofte med alligevel, idet de observerer og kommer med kommentarer til aktiviteten. Det kræver en del af personalet, og det kræver en del kompromisser at få alle behov tilgodeset og inkluderet i de samme aktiviteter.

'Gertrud virker mere ængstelig i dag end normalt. Under formiddagskaffen råber hun ud i luften, hvilket forstyrrer Ole i hans samtale om dagens ønsker til aktiviteter med Malene (personale). ... Malene igangsætter stolegymnastik i aktivitetsrummet, og alle sidder med i rundkredsen og deltager på de niveauer, de kan. Efter kort tid ca. 5 min inde i aktiviteten, rejser Gertrud sig op, og begynder at gå rundt og venligt klappe på de brugere som deltager. Malene forsøger at aflede Gertrud, og få hende til og være med stående, idet Gertrud tydeligvis ikke vil sidde ned. Gertrud kan ikke afledes og forstyrre aktiviteten for de andre med hendes berøringer.'

Yderligere er daghjemmets rum ikke designet til særlige aktiviteter, idet rummene ikke på forhånd er med til at definere, hvad og hvilke aktiviteter der skal foregå. Det giver i princippet mulighed for de fleste, også modsatrettede aktiviteter, som f.eks. hvile og boldspil. Omvendt inviterer rammerne heller ikke til noget, udover et spisebord, der inviterer til spisning/kaffe, og en storskærm med stole foran, der inviterer til at se film. De mere eller mindre aktivitetsneutrale rum kræver af personalet, at personalet oveni at skulle organisere andre aktiviteter også i stor grad skal strukturere rammerne for dem.

2. Objekter med genkendelighed

Undervejs blev det tydeligt at fysiske objekter eksempelvis som er genkendelige eller hvis funktion er genkendelige for den enkelte bruger i høj grad, inviterer brugerne til at interagere. Billeder på væggen af landskaber fra området er ofte med til at starte samtaler om lokalområdet, ungdomsliv og naturen. Samtidig bevirker en avis, som ligger på bordet i køkken/alrummet, at flere borgere samler den op og bladrer i den. Formålet er ikke nødvendigvis for at læse, men det indikerer, at borgerne kan tage initiativ til beskæftigelse og handle aktivt selv, når en ting befinder sig, og er tilgængelig for dem, i genkendeligt strukturerede rammer.

'Hugo er urolig og vil ikke hvile med de andre brugere i aktivitetsrummet. Line (personale) finder Fyens Stiftstidende som Hugo kan kigge i ved spisebordet i køkken/alrummet, mens de andre brugere hviler sig. Da Line tilbyder Hugo avisen, tager han med det samme imod den, og kigger og bladrede lidt i den. Da han slår op på en side med reklame for rejser, hvor der er billeder af sol og strand, peger han på billedet og siger:

”Det ser dejligt ud.” Malene (personale) spørger om han har rejst meget førhen. Hugo svarer og fortæller at han rejste meget før han blev gift. ... Hvil er ovre og Kenneth kommer ud fra aktivitetsrummet og sætter sig ved spisebordet foran Hugo. Avisen ligger nu foldet sammen foran Hugo. Kenneth spørger med det samme om han må kigge i avisen, Hugo rækker den til ham, og Kenneth slår op og orientere sig hurtigt hen over siderne.’

Vi ser et stort potentiale i, at daghjemmet sikrer, at nogle ’hverdags-objekter’ er tilgængelige i de rum brugerne normalt færdes i og eventuelt gerne i lokale rumlige omgivelser, der indikerer objektets funktionsmuligheder. Genkendelige objekter indbefatter også billeder på væggen, der med fordel kan have lokale eller kendte motiver. Ét bestemt billede, som hænger i gangen mod køkken/alrummet, igangsætter ofte samtaleaktiviteter brugerne i mellem, idet motivet er kendt blandt borgere i området. Typisk medfører motivet historier fra brugernes ungdom og historier hvor de har været i det landskab som motivet afbilder. Desuden giver genkendelig musik anledning til aktivitet blandt brugerne. Det er sjældent musikken er en aktivitet i sig selv, men når kendte sange bliver spillet, under f.eks. formiddagskaffen, kan dette ofte medfører fællessang eller sang fra de brugere, som er færdig med deres kaffe. Personalet lader ofte musik ledsage aktiviteter med sang for øje.

4.0 Fremtidige fokuspunkter og anbefalinger

På baggrund af ovenstående observationer og interviews, kan vi pege på bl.a., følgende overvejelser for udvikling af området er essentielle for at skabe rammer, der fremmer demensvenlighed i daghjemmet.

4.1 Tryghed og aktivitet

Daghjemmets brugere har behov for faste rutiner og et højt niveau af overblik for at de ikke bliver forvirrede eller ængstelige. Derfor er tryghed et kerneelement i demensvenlig indretning (Msw, 2022). Som før nævnt, indebærer begrebet 'demensvenlig indretning' ikke udelukkende de fysiske rammer i form af objekter. Demensvenlig indretning er i lige så høj grad de interpersonelle rammer mellem personale og brugere, samt brugere og personale indbyrdes (Rasmussen, 2022). Trygheden i daghjemmet skabes i høj grad af det faste personale som indgående kender til brugerne. Personalet er yderligere med til at opretholde faste rutiner, idet de har kendskab og erfaringer med hvad og hvilke elementer, som fungerer for de forskellige brugere. Tryghed skal derfor både forstås som 'en kærlig hånd på skulderen', når brugerne er forvirrede, men tryghed er også faste rammer og indgående kendskab til behov og udvikling i sygdomsprocessen. Det er dog vigtigt at de faste rammer ikke bliver til alt for kendte rutiner, således at dagen bliver forudsigelig og kedelig. Det andet citat fra fletnoterne, indikerer på den ene side personalets forståelse af, at kendskab til brugerne og faste rammer og rutiner er vigtige, samt, på den anden side, hvorfor ændringer i de faste rammer kan være givende for brugere.

4.2 Genkendelighed og aktivitet

Det er ikke ny viden, at genkendelighed kan være et godt redskab, når borgere med demens skal aktiveres uden for deres vante rammer (Margot-Cattin, Kühne, Öhman, Brorsson, & Nygard, 2021). Hverdagsobjekter, såsom aviser og kortspil, kan for flere borgere med demens være et redskab til at finde ro og/eller 'nytte'. Dette tydeliggør eksemplet med Hugo og avisen i ovenstående afsnit. Avisen er et kendt objekt med en tilknyttet genkendelig rutinemæssig aktivitet. Selvom borgerne måske ikke læser avisen, er det tydeligt, at det skaber et formål for dem at sidde og kigge i den. Det samme kan gøre sig gældende med f.eks. et sæt spillekort. Det er ikke en nødvendighed, at der aktivt spilles med kortene for at det giver mening, og for at det giver mening at have dem liggende fremme. At blande kort er en delaktivitet, der knytter sig til kort og kortspil, og skaber i sig selv et formål for den enkelte.

Billeder som enten er fra lokalområdet, eller på anden måde knytter sig til brugernes liv og erfaringer bringer ofte samtaleaktiviteter med sig. Samtalen centrerer sig ofte om billedets motiv, og de historier brugerne kan huske som relaterer sig til området og motivet. Fælles referencepunkter bliver ofte vendt, idet brugerne giver hinanden et indblik i deres liv og historier i relation til dem. Det er med til at skabe en fælles referenceramme og følelse af en fælles identitet. Yderligere er musik med til at skabe en stemning, som hurtigt kan smitte af på brugerne. Genkendelig (dansk) musik resulterer ofte i spontan sang og/eller dans på flere niveauer. Niveauerne varierer fra at brugere stille nynner med, til at nogle intuitivt rejser sig op og danser rundt i lokalet. Når der afspilles sange, som alle brugere viser sig at kunne synge med på, og/eller der intuitivt opstår fællessang, smiler brugerne ofte stort ved sangens afslutning. Genkendeligheden i musik og sang skaber på den ene side ro og skaber et fællesskab blandt brugerne, samtidig med at det skaber intuitiv aktivitet af og med borgerne. Denne mekanisme imellem genkendelighed, muligheder og aktivitet, betragter vi som en generel mekanisme.

4.3 Anbefalinger

Opsummerende ser vi generelt at trykke og genkendelige fysiske og interpersonelle rammer, er væsentlige elementer i skabelsen af demensvenlighed. De to elementer er essentielle for at aktiviteter kan opstå på brugernes initiativ og fungere blandt dem. De to elementer er også essentielle for personalet der i høj grad organiserer aktiviteter, og for øjeblikket altså også strukturerer rammer for dem.

Genkendelige fysiske (og interpersonelle) rammer og initiativ og aktivitet hverken sikrer eller udelukker hinanden. Genkendelige fysiske rammer skaber imidlertid muligheder, og genkendelige fysiske rammer der i større grad indikerer aktiviteter, forventes at kunne være givende for såvel brugere som personale, idet de forventes at skabe flere og diverse muligheder for igangsættelse af flere og eventuelt mere diverse aktiviteter.

5.0 Referencer

- Alzheimer's Disease International (2016). Dementia friendly communities key principles. London: Alzheimer's Disease International.
- Dagtilbud/aflastningstilbud - Assens Kommune. (2023b, January 5). <https://www.assens.dk/borger/omsorg-og-stoette/borgere-med-demens/dagtilbud-aflastningstilbud/>
- Margot-Cattin, I., Kühne, N., Öhman, A., Brorsson, A., & Nygard, L. (2021). Familiarity and participation outside home for persons living with dementia. *Dementia (London)*, 20(7), 2526-2541. doi:10.1177/14713012211002030
- Msw, E. H. (2022, July 29). The Benefits of Routines for People With Dementia. Verywell Health. <https://www.verywellhealth.com/using-routines-in-dementia-97625#toc-benefits-of-routines-in-dementia>
- Rasmussen, G. (2022). Meningsfuldhed er noget, vi skaber sammen: Velfærd og hverdagslivet med demens på plejehjem. In J. Emiliussen & S. H. Klausen (Eds.): Aalborg Universitetsforlag.
- Sundhedsstyrelsen. (2016). Livet med demens - styrket kvalitet i indsatsen. København: Sundhedsstyrelsen.
- Shannon, K., Bail, K., & Neville, S. (2019). Dementia-friendly community initiatives: An integrative review. *J Clin Nurs*, 28(11-12), 2035-2045. doi:10.1111/jocn.14746
- Tiemensma, M. D. & Andersen, P. T. (2023). Current conventions and patterns found in working definitions of the concept of dementia-friendly communities: A scoping review. Unpublished manuscript.
- Tjørnhøj-Thomsen, T. & Whyte, S. R. (2016). Feltarbejde og deltagerobservation. I: Vallgård, S. & Koch, L., *Forskningsmetoder i folkesundhedsvidenskab* (4. udg., s. 90-118). København: Munksgaard.

Syddansk Universitet

Telefon: +45 6550 1000

sdu@sdu.dk

www.sdu.dk